СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Биляна Великова-Цонкова

Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров”

относно дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор”**

в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки,

професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Социална психология“

Автор: Юлиан Василев Харалампиев, докторант към Секция „Социална и консултативна психология“, Департамент „Психология“, ИИНЧ – БАН

Тема: „Нагласи към война, социално-групова идентичност и личностна агресия“

Научен ръководител: проф. д.н. Антоанета Христова

Научен консултант: проф. д-р Йоланда Зографова

Обща оценка на дисертационния труд

Настоящият дисертационен труд изследва социално значим проблем с изразена актуалност в регионален и глобален план. В рамките на проведеното емпирично проучване са проследени връзките между идентичност, национализъм, патриотизъм и нагласите към война и агресия. Отчетено е и влиянието върху посочените конструкти на културните дименсии индивидуализъм и колективизъм, както и субективното ниво на тревожност относно собствената сигурност в конкретни социални групи. Предложеният многофакторен модел притежава безспорна научна стойност, тъй като допринася за преодоляване на липсата на систематични изследвания по темата в български контекст.

Дисертационният труд е разработен в съответствие с нормативните изисквания и академични стандарти за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Структурата на дисертацията е класическа и отговаря на стандартите за този тип изследвания. Общият обем на труда е 196 страници, включително приложения с диагностичните инструменти. Впечатление прави солидният брой на цитираните източници, повечето от които на латиница. Теоретичната част е подробно и в детайли

разработена, което свидетелства за доброто познаване от Юлиан Харалампиев на класическите и съвременните изследвания в тази научна област. Изчерпателно и прецизно са дискутирани концептуалните основи и свързаността между анализираните конструкти, което предпоставя научно обоснована теоретична рамка на авторското изследване. Целите, задачите и издигнатите основна и частни хипотези са ясно и коректно формулирани, което доказва отличната изследователска ориентация на докторанта. Подбраният изследователски инструментариум е адекватно структуриран за операционализация на заложените в теоретичния модел конструкти и демонстрира много добри психометрични характеристики. Третата глава на дисертационния труд представя резултатите от проведеното изследване и анализа на получените данни. Проверката на издигнатите хипотези е осъществена чрез богат набор от статистически методи за анализ – факторен анализ, дисперсионен и регресионен анализ. Получените резултати са интерпретирани прецизно, в съответствие с теоретичната рамка като са представени по подходящ начин в табличен и графичен вид. В края на труда изводите от проведеното изследване са обобщени и формулирани коректно, което подчертава личния принос на автора в проучването на тематиката. Добро впечатление прави и коректното посочване на методическите ограничения на изследването.

Значимост и убедителност на получените резултати и приноси

Представеният труд представлява цялостно и завършено теоретично и емпирично изследване, с несъмнени научноприложни и практикоприложни приноси. За първи път в България са изведени психологичните профили на специфични социални групи въз основа на техните националистични (патриотични) нагласи, които се явяват вероятни предиктори за реализиране на съответното поведение. Установени са взаимовръзките между идентичност (национална и социално-групова) и нагласи към война и агресия, както и между културната ориентация и индивидуализъм с агресия и безпокойство за собствената сигурност. Получените резултати представляват основа за разработването на конкретни политики и методически насоки в сферата на гражданското образование.

От особено значение за практиката са и адаптираните за българските условия инструменти за изследване на агресия, нагласи към война, инвидуализъм и колективизъм, както и инструменти за изследване на национална и социално-групова идентичност.

Качество на научните трудове

Представени са три самостоятелни публикации, които са в съответствие с тематиката на дисертационното изследване. Приложен е и списък, удостоверяващ шест участия с доклади на докторантски форуми и конференции.

Заключение

Представената дисертация е цялостен и завършен научно-изследователски труд със значими научни и приложни приноси и изцяло отговоря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Дисертацията доказва способностите на автора да планира, организира и проведе научно изследване, чиито резултати да анализира и интерпретира по подходящ начин.

Всичко това ми дава основание с убеденост да предложа на уважаемите членове на Научното жури да оценят дисертационния труд положително и да гласувам с „Да" за присъждането на **Юлиан Василев Харалампиев** на образователната и научна степен **„Доктор"** по професионално направление: 3.2. Психология, докторска програма „Социална психология".

05.05.2026 г. Изготвил становището:

(доц. д-р Биляна Великова-Цонкова)